

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Сухарника

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія вищої освіти»

Освітня програма Освітні, педагогічні науки
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Педагогічний факультет

Івано-Франківськ – 2021

Робоча програма з курсу «Історія вищої освіти»
для студентів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. 2021. 17с.

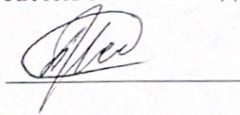
Розробник:

Нагачевська Зіновія Іванівна, д. пед. наук, проф. кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту імені Богдана Ступарика

Протокол №1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана
Ступарика

Л. М. Прокопів

«27» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною радою педагогічного факультету.
Протокол №1 від «27» серпня 2021 р.

Голова

Р. Я. Романишин

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань (напрямок підготовки), спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна ф. навч.	заочна ф. навч.
Кількість кредитів - 3 Змістових модулів – 3	01 Освіта/Педагогіка	За вибором	
	011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Другий (магістерський)	12 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		18 год	6 год
		Самостійна робота	
		60 год	80 год
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,7 % до 66,3 %;

для заочної форми навчання – 11% до 89 %.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити засвоєння студентами ОР «магістр» наукових уявлень про основні закономірності, періоди і тенденції у розвитку вищої освіти на різних етапах розвитку людської цивілізації, особливості її еволюції в Україні, сформувати навички творчої реалізації позитивних надбань теорії та практики зарубіжної і вітчизняної вищої школи у майбутній самостійній викладацькій діяльності.

Завдання:

- сформувати цілісну систему знань про історико-педагогічні процеси, явища і факти, дотичні до розвитку вищої освіти;
- з'ясувати витоки становлення, закономірності та періоди у розвитку вищої школи, обґрунтувати їхню детермінованість соціально-економічними, політичними та культурними факторами;
- забезпечити опанування студентами світової й національної історико-педагогічної спадщини у сфері вищої освіти, усвідомлення ролі ЗВО сучасних євроінтеграційних процесах;
- сприяти активізації самостійної пошукової діяльності майбутніх педагогічних і науково-педагогічних працівників, розвитку їхнього творчого потенціалу та формування професійного світогляду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію зародження, закономірності та періоди еволюції зарубіжної й української вищої освіти;
- стан і тенденції розвитку вищої школи у сучасному світовому і національному вимірах;
- історико-педагогічний дискурс змісту, форм і методів навчально-виховної діяльності у закладах вищої освіти;
- особливості педагогічного процесу у ЗВО в умовах відродження та розбудови національної системи вищої освіти в Україні.

уміти:

- конкретно-історично підходити до аналізу педагогічних явищ і фактів у сфері вищої освіти, критично їх переосмислювати, визначати можливості творчого використання в сучасних умовах;
- самостійно оволодівати історико-педагогічними знаннями у галузі вищої освіти на основі аналізу базової та додаткової літератури;
- визначати положення педагогічної теорії та практики навчання і виховання молоді в закладах вищої освіти, які сприяють розвитку педагогічного мислення, підвищенню педагогічної культури, зростанню фахової майстерності майбутніх викладачів;
- здійснювати науково-пошукову педагогічну діяльність, прогнозувати освітянський процес і бачити його перспективи.

Компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності СК

- СК 3. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.
- СК 5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.
- СК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.
- СК 9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.

Програмні результати навчання

PH 2. Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.

PH 5. Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

PH 6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

PH 8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Виникнення, розвиток і сучасні реалії зарубіжної вищої школи

Тема 1. Становлення зарубіжної вищої освіти в добу європейського Середньовіччя та її розвиток у XVII – першій половині XIX ст. (2 год)

Причини виникнення та зміст діяльності шкіл підвищеного типу у давніх цивілізаціях (Вавилонське царство, Єгипет, Індія, Китай).

Організаційно-педагогічні основи функціонування високого шкільництва у Древній Греції і Стародавньому Римі.

Передумови виникнення перших європейських університетів.

Особливості та зміст освітнього процесу в середньовічних європейських університетах. Поняття про схоластику.

Особливості організації та змісту діяльності високого шкільництва у зарубіжних державах у XVII – XVIII ст. (єзуїтські колегії, лицарські академії, інститути).

Тенденції розвитку університетської освіти та її головні ознаки.

Проблеми вищої освіти молоді у творчій спадщині визначних представників педагогічної думки доби Просвітництва (Я.А. Коменський, Дж. Локк, Ж.Ж. Руссо та ін.).

Сутність ідей зарубіжної педагогіки кінця XVIII – першої половини XIX ст. та їх вплив на розвиток вищої школи (К. Гельвецій, В. Гумбольдт, А. Дістервег, Ж. Кондорсе та ін.).

Тема 2. Розвиток вищої освіти у зарубіжних державах наприкінці XIX – на початку XXI ст. (2 год)

Сутність нових ідей зарубіжної педагогіки кінця XIX – початку XX ст. та їх вплив на зміну пріоритетів у системі зарубіжної вищої освіти.

Тенденції розвитку вищої освіти у розвинених зарубіжних країнах у першій половині XX ст.

Причини та зміст освітніх реформ у державах Заходу у другій половині ХХ ст. Передісторія формування європейської інтеграції у галузі європейської вищої освіти.

Рушійні сили та сутнісна характеристика трансформаційних змін у системі вищої освіти розвинених держав Заходу кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи (історія, ключові позиції, шляхи реалізації, результати впровадження основних положень документів Болонського процесу).

Змістовий модуль 2

Становлення і розвиток вищої освіти в Україні

Тема 3. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху киево-руської державності та українського Відродження. (2 год)

Передумови формування та зміст навчання і виховання у перших школах підвищеного типу Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Єзуїтське шкільництво на західноукраїнських землях.

Братські школи в Україні як перші українські середні школи.

Острозький колегіум – перша вища школа гуманістичного типу в Україні (організація, зміст навчальної та наукової діяльності, сучасні реалії).

Місце і роль Києво-Могилянської академії у розвитку національної культури й освіти; наукова діяльність визначних випускників і викладачів КМА.

Тема 4. Розвиток вищої освіти на українських землях наприкінці ХVІІІ – на початку ХХ ст. (2 год)

Провідні тенденції у розвитку шкільництва на українських землях наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст.

Освітня політика російського й австрійського урядів у галузі високої освіти на межі ХVІІІ – ХІХ ст.

Організація та зміст освітнього процесу у перших класичних університетах України (Львівський, Харківський).

Розвиток вищої освіти у «підросійській» та «підавстрійській» Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Практика організації високого шкільництва в УНР.

Тема 5. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в Україні у 1920-х – 1980-х р.р. (2 год)

Сутність освітньої політики більшовицької, шляхетсько-польської, румунської та чеської влад у галузі вищої освіти в 1920 – 1930-х рр.

Основні напрями та зміст освітньої і науково-дослідницької діяльності у різних типах вищих шкіл України цього періоду.

Специфіка розвитку вищої школи в УРСР у другій половині ХХ ст.

Формування мережі державних ЗВО на західноукраїнських землях.

Становлення і розвиток закладів вищої освіти на Прикарпатті.

Змістовий модуль 3

Теорія та практика організації і функціонування вищої освіти в Україні в умовах її незалежності

Тема 6. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів та освітніх викликів. (2 год)

Законодавчо-нормативна база функціонування системи вищої освіти в Україні у 1990 – на початку 2000-х рр. та відображення її положень у практичній діяльності закладів вищої освіти.

Основні проблеми української вищої освіти початку державної незалежності.

Світові тенденції розвитку систем вищої освіти та їх відображення в організаційній, навчальній і науковій діяльності ЗВО України після приєднання до Болонського процесу (2005).

Закон України «Про вищу освіту» (1.07.2014 р.) про мету, завдання, зміст сучасної вищої освіти та шляхи їх реалізації.

Мета, завдання, рівні та ступені вищої освіти в Законі України «Про освіту» (2017р.) та законодавчо нормативних документах початку 2020-х рр.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						усього	заочна форма				
	усього	у тому числі						у тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р	л.	п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 Виникнення, розвиток і сучасні реалії зарубіжної вищої школи												

Тема 1. Становлення зарубіжної вищої освіти в добу європейського Середньовіччя та її розвиток у XVII – першій половині XIX ст.	14	2	2			10	15					15
Тема 2. Розвиток вищої освіти у зарубіжних державках наприкінці XIX – на початку XXI ст.	16	2	4			10	17	2				15
Разом за зм. мод. 1	30	4	6			20	32	2				30

Змістовий модуль 2

Становлення і розвиток вищої освіти в Україні

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 3. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху києво-руської державності та українського Відродження.	14	2	2			10	14					14
Тема 4. Розвиток вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.	14	2	2			10	14		2			12
Тема 5. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в Україні у 1920-х – 1980-х р.р.	14	2	4			8	14	2	2			10
Разом за зм. мод. 2	42	6	8			28	42	2	4			36

Змістовий модуль 3

Теорія та практика організації і функціонування вищої освіти в Україні в умовах її незалежності

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 6. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних	18	2	4			12	16		2			14

свроінтеграційних процесів та освітніх викликів.												
Разом за зм. мод. 3	18	2	4			12	16		2			14
Усього	90	12	18			60	90	4	6			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Становлення, розвиток і сучасний стан вищої освіти у розвинених зарубіжних країнах.	6
3	Передісторія української вищої освіти	2
4-5	Університетська освіта на українських землях у межах Австрійської (Австро-Угорської) та Російської імперій.	2/2
6	Національний досвід розбудови вищої освіти в добу визвольних змагань за українську державність (1917 – 1920 рр.).	2
7-8	Тенденції розвитку вищої освіти в Україні в умовах радянської влади та особливості цього процесу на західноукраїнських землях.	4/2
9	Основні напрями і зміст реформування вищої освіти в Україні на межі ХХ – ХХІ ст.	2/2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість год
1	Проблеми організації та змісту навчання і виховання молоді у творчій спадщині визначних представників зарубіжної педагогіки XVII – XIX ст.	8/10
2-3	Соціально-історичні характеристики розвитку вищої освіти у провідних зарубіжних державах у XX – на початку XXI ст.	8/10
4	Братства, їх місце і роль у розвитку вищої школи в Україні у XVI – XVIII ст.	6/10
5	Острозький культурно-освітній осередок як фактор національного відродження України (історія і сучасність).	6/10
6	Українські студенти і викладачі у закладах вищої освіти держав Заходу: минуле і сучасність.	8/10
7	Становлення, розвиток і сучасні реалії вищої педагогічної освіти в Україні.	10/12
8	Законодавчо-нормативна база функціонування сучасної вищої освіти в Україні та її відповідність євроінтеграційним освітнім процесам.	8/10
9	ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» як перший заклад вищої освіти на Прикарпатті: витоки, еволюція, сучасний стан і перспективи розвитку.	6/8

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Історія вищої освіти» оформляється у вигляді реферату чи наукового повідомлення. Тематика рефератів (наукових повідомлень) і вимоги щодо їх оформлення та написання щорічно оновлюються.

8. Методи навчання

Лекції; укладання таблиць, графічних схем; робота у мережі Інтернет; анотування; рецензування; конспектування; укладання поширених планів базової та допоміжної літератури; презентація визначних персоналій зарубіжної й української педагогіки вищої школи та найважливіших ідей їх творчої спадщини.

9. Методи контролю

Усний контроль знань; поточне та підсумкове тестування; оцінка підготовлених студентами рефератів та індивідуально-творчих завдань; самоконтроль, взаємоконтроль.

10. Розподіл балів, які отримують студенти з курсу «Історія вищої освіти»

Приклад для заліку

Поточний контроль, самостійна робота й індивідуальні завдання						Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1 – 15 балів		Змістовий модуль 2 - 20 балів			Змістовий модуль 3 – 15 балів	50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
7	8	6	7	7	15		

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів

Семінарські заняття	20
Самостійна робота	10
Тести поточного контролю знань	10
Індивідуальні (творчі) завдання	10
Підсумкова письмова робота (комп'ютерні тести)	50
Максимальна кількість балів	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D		
50 – 59	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0 – 25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Тексти лекцій; плани семінарських занять, зразки завдань для поточного тестування; перелік тем і видів самостійних та індивідуально-творчих завдань і методичні рекомендації до їх виконання; список базової та допоміжної літератури.

17. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді...: *Наказ МОН України від 16.06.2015 р. № 641.*
18. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
19. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Львів: Афіша, 2001. 664 с.
20. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Київ: Кондор, 2011. С. 30 – 100.
21. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : *навч. посіб.* Київ: Академвидав, 2010. 456 с.
22. Хижняк Л. М. Університетська освіта: *навч. посіб.* Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2010. 192 с.
23. Хоружий Г. Європейська політика вищої освіти: *монографія.* Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В., Гляревська І. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір. *Рідна школа.* 2012. № 12. С. 3 – 8.
2. Артемчук Г.І., Попович В.В., Січкаренко Г.Г. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку. Київ: Ленвіт, 2004. 176 с.
3. Бриштан В. Т. Світова та вітчизняна вища школа: історико-культурологічний аспект: *навч. посіб.* Дніпропетровськ: РВА «Дніпро – ВАЛ», 2006. 140 с.
4. Вища освіта і Болонський процес: *підручник / Г.Ф Пономарьова та ін.* Харків: ХГПА, 2011. 304с.
5. Вищі навчальні заклади Івано-Франківської обл.: *статист. збірник / за ред. Костюк О. В.* Івано-Франківськ: Головне упр. статистики в Івано-Франківській обл., 2013. 71 с.
6. Высшее образование в XXI веке. Всемирный статистический обзор по высшему образованию. 1980 – 1995 гг. ЮНЕСКО: Париж, 5 – 9 октября, 1998 г. 71 с.
7. Історія педагогіки: *навч. посіб./ автори та укладачі В.О.Вихрущ, Л.І. Ковальчук та ін.* Тернопіль: Тайп, 2015. 410 с.
8. Козак Н.Л., Шоробура. І.М. Університетська освіта: *навч. посіб.* Львів: Новий світ – 2000, 2011. 180 с.
9. Конеллі Д. Поневолений університет. Советизація вищої освіти у Східній Німеччині, Чехії та Польщі: 1945-1956. Харків: ФОП Рибалка Д. Л., 2011. 542 с.
10. Нагачевська З. Вища освіта української молоді у змісті діяльності представників Східної Галичини в австрійському парламенті наприкінці XIX – на початку XX століть. *Освітні обрії: наук. пед. журнал Івано-Франківського ІППО і ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».* 2021. №1 (52). С. 16-21.

11. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія вищої освіти: *навч. метод. вид.* Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 52 с.
12. Нагачевська З. І. Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача: *навч. метод. вид.* Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 72 с.
13. Нагачевська З. І. Педагогічна освіта в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ ст. у постатях її організаторів і визначних репрезентантів: *матеріали звітної наук. конфер. викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2019-й рік/гол. ред. Цепенда І. Є.: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. С. 186-188.*
14. Нагачевська З. Становлення і розвиток системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації учителів у Східній Галичині. *Обрії: наук. пед. журнал Івано-Франківського ОІППО. 2016. №1. С. 21-26.*
15. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний ун-тет ім. В. Стефаника, 2010. 92 с.
16. Сафонова Н. М., Циганок В. Є. Етапи та провідні напрями реформування вищої школи в Україні (90-ті рр. ХХ-го – початок ХХІ-го ст.). *Історичні записки: зб. наук. праць. Київ. 2012. Вип. 12. С. 271-278.*
17. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: *навч. посіб.* Київ: Вища школа, 2005. 239 с.
18. Хижняк З.І., Маньківський В.К. Історія Києво-Могилянської академії. Київ: КМА, 2003. 184 с.
19. Чирва Г. М. Історичні передумови становлення сучасної вищої освіти в Україні. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/25.pdf

Інформаційні ресурси

Інтернет, електронні книги та підручники, фонди бібліотеки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та його педагогічного факультету.